

Un museu que no és museu

A can Met Sitges hi ha tot d'eines de pagès que ha recollit l'Andreu Cornellà i també gent del grup Colonico.

Costa de creure que càpiga gaire res més a can Met Sitges, la casa del puig Tavell de Calonge on l'Andreu Cornellà va estar treballant de pagès fins que l'edat el va obligar a jubilar-se. Uns dies abans, la Montserrat Darnaculleta em va telefonar. «És com un museu. Poques vegades, haureu vist tantes eines i tantes coses de pagès juntes». I ha estat exactament com deia.

Quedem un dia de finals d'agost, l'Eduard, la Montserrat i jo anem a buscar l'Andreu i arribem a can Met Sitges, mentre ens va explicant que vivia en una altra casa del puig Tavell que molta gent coneix encara equivocadament com ca l'Abat. Quan som davant la porta, l'Andreu es treu una clau vella i grossa. Entrem. El passadís és ple a vessar d'eines i d'altres andròmines, com uns encants ordenats i endreçats, però també plens de pols perquè fa un temps que les rates i els corcs són els únics estadants de la casa.

La primera cosa en què em fixo és en unes fotos clavades en una paret. En una, es veu l'Andreu Cornellà amb uns anys menys, en Pito Güell, que segons em diu és mort, i un que li deien en Salou. En una altra, hi ha el mas Genoer de Pastells, a les Gavarres, cap a puig d'Arques. I, encara en una altra, en Juli i en Jaume Esteve, que ha mort fa uns mesos, l'Andreu Cornellà i en *Crescencio* Fonalleras, que també és mort. La foto és de vint o trenta anys enrere, quan tots aquests homes

i algun altre que ara no recordo van netejar i arreglar moltes fonts dels voltants de Calonge.

Però, ja que hi som, acabem d'entrar. La primera habitació és plena de tràmeccs, mànecs, destrals, *cavics*, pales de pues, fangues i moltes altres eines que no sé com es diuen. Damunt d'una taula, hi ha tot de llums de carbur, llums de moto i sifons de diferents colors i de diferents mides. Al final, hi ha una espècie d'ampolles aplanades, amb un tap a dalt i foradades per sota. N'agafo una. «Eren per protegir la fruita. Hi posaven vinagre, les penjaven als presseguers o a les figueres, i els mosquits i les mosques que s'acostaven a menjar préssecs o figues entraven a les ampolles i no en sabien sortir», em diu l'Andreu.

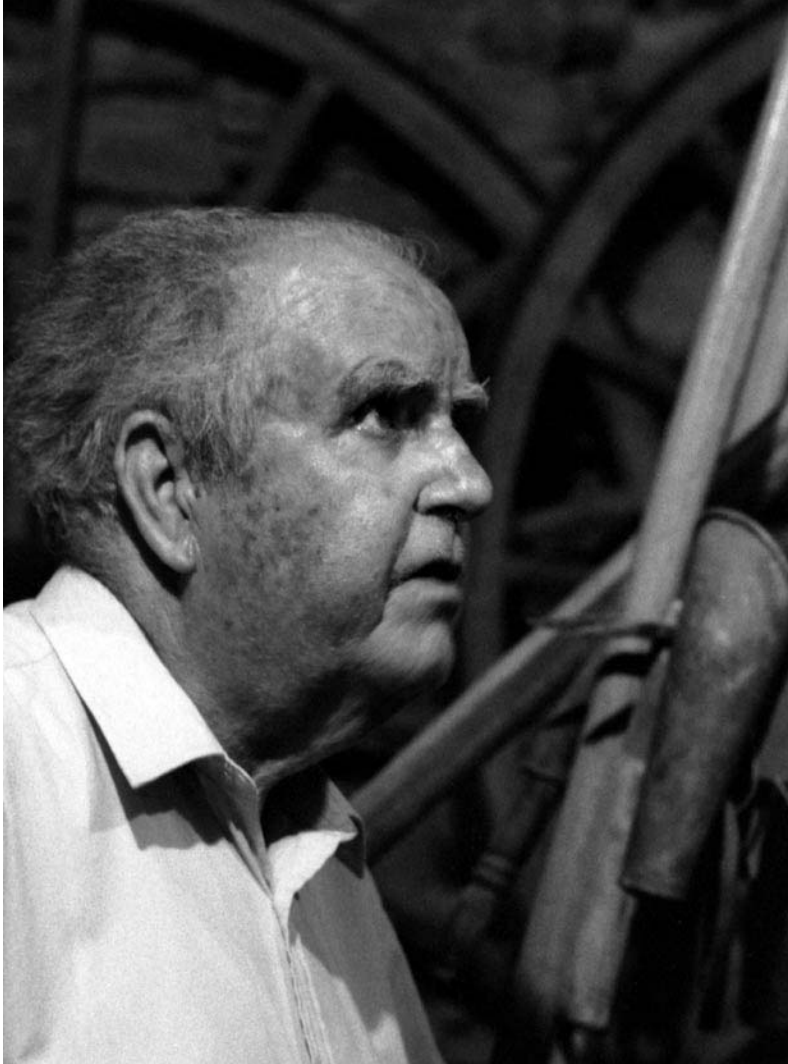
Amb l'ajuda del grup Colonico.

Fa també uns anys, la gent del grup Colonico va donar a l'Andreu alguna de les eines que hi ha en aquesta casa. La majoria, però, les ha recuperat ell tot sol. Algunes les hi va regalar algun pagès o algun amic. D'altres les va trobar abandonades. I encara n'hi ha que se les ha fet ell mateix. És el cas, per exemple, d'una maça d'una sola peça que ens ensenya.

Sortim d'aquella habitació i anem voltant cadascun pel seu compte. Al fons del passadís, hi ha una rella. «Va fer-la el meu germà», ens diu l'Andreu. De germans en va tenir dos. De fet,

però, eren només mig germans perquè van ser fills del primer matrimoni del seu pare. «Primer, va casar-se amb una dona que es deia Joaquina Sabater, que va morir l'any 1918 a causa de la grip. Jo vaig néixer el 1927 i vaig ser fill únic del matrimoni del meu pare amb la Dolors Coll Sabater, de can Pere Feliu, que és una casa que hi ha entre Calonge i Sant Cebrià dels Alls. De petit, hi anava de tant en tant a veure els avis perquè n'eren els masovers. Deien que, abans, el mas no tenia ni pou. L'Andreu Coll, el meu avi, n'hi va fer un.»

Els dos mig germans de l'Andreu es deien Salvador i Joan. Va ser en Salvador, que era vint anys més gran que ell i que va treballar de mecànic, qui va fer la rella que ara ens ensenya. Més tard, en el pati, entre carros, tartanes, roleus, mallals, mitjos mallals i quartans, trobem una premsa de 1793 que no està acabada d'arreglar. «Jo vaig fer aquest brescat», diu l'Andreu. Un brescat és un reixat on es feia la verema. Al costat de la premsa, hi ha el pou. A can Met Sitges, l'aigua del pou salta a un canal i raja per una pedra que a l'Eduard i a mi ens sembla que té forma de cap de senglar. «Quan vaig trobar-la, em va fer pensar més aviat en un gos», diu l'Andreu. Engega el motor. Veiem que l'aigua puja a través d'unes corretges, que cau en aquell canal i que surt pel cap d'aquell gos o d'aquell senglar. Recordo el que em

van explicar d'en Josep Masferrer, el senyor *Pepito*, l'últim mestre d'Els Metges. «Jo havia sentit a dir que en Soriano, tal com li dèieu a Calonge, va inventar un sistema per pouar aigua sense llibant ni galleda, però que li van prendre l'invent perquè no se li va ocórrer que, en comptes de fer-ho a mà, hi podia posar un motor», dic a l'Andreu. «D'això no en sé res. Va ser en Salvador, el meu germà, qui va inventar-ho. A en Soriano, és clar, el vaig conèixer. Vivia al carrer de l'Oblit, sempre mirava els núvols, tothom li

preguntava quin temps faria. Ben pensat, abans, a Calonge, hi havia molta gent que pouava d'aquesta manera. Ho feien a a mà i, per tal que les corretges no se'ls podriessin, hi posaven unes cintes de metall per llibants. El meu germà ho va començar a fer amb una corda de pita. Primer, la bullia i així li durava més.»

Tornem a entrar a la casa. Hi ha una escopeta de pistó entremig de revòlvers i pistoles velles penjades en una paret. Una era de l'Andreu Coll, aquell home que va fer el primer pou que

hi va haver a can Pere Feliu. «Encara funcionaria», diu l'Andreu despenjant l'escopeta.

Anem a una habitació. Veig un atuell gros de vidre. «És una dama-joana» diu l'Enric. Més enllà, hi ha uns escalfallits i uns burros. Després, entre claus, panys, baldes, baldons, bernats i barrallebes, arribem a uns torns. Més endavant, trobem brides, corretges, *bo-cados* i serretes per frenar els animals. També cabestrells, que són unes fustes amb tres claus que es posaven als fronts dels bous perquè obeïssin.

De nou, cadascú va a la seva. En una altra habitació, veig arpelles, arpiots, rampins i bigots, posats entre unes arades planes i unes arades de pues. Arriba l'Andreu. «Les arades planes feien només una rega. La de pues, més. I aquesta arada és de vinya. Era torta perquè així es passava millor». Deixem enrere pales de pues, forques i unes escatidores per a oliveres. En una altra habitació, hi ha *sivires* que servien per treure el fems de les quadres. A vegades, hi portaven gent que s'havia fet mal o que havia mort.

Cap a l'escala, trobem semals, màquines d'ensofrar, falçs, podalls, volants i *veïmelles*, que són unes falçs petites que servien per tallar els raïms. Al pis de dalt, fins i tot, hi ha un llit. «És on va néixer en Pere Rosselló, l'única cosa que queda d'ell a Calonge», diu l'Andreu. Entre llesques, garlopes, ribots, filaberquins, taps i tot d'eines i peces de suro, entrem en una habitació on hi ha coves, cistells, bucs, brescadores i caretes perquè l'Andreu va arribar a tenir més de cent ruscs d'abelles quan era jove. De ruscs, justament, n'hi ha un fet de suro ☘

La casa de l'Andreu Cornellà, a Calonge, és com un museu, de tantes eines de pagès que hi guarda.